

Eduskunnan oikeusasiamies
Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
00102 Eduskunta

KANTELU

Kantelijan nimi ja osoite:

Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry, Niemenkyläntie 165, 88730 Ylä-Vieksi (postiosoite, johon asian käsittelyä koskevat ilmoitukset kantelijalle pyydetään toimittamaan)

Puhelinnumerot:

040 838 7419 (Eeva Kyllönen, puheenjohtaja)

0400 542 552 (Timo Niskanen, varapuheenjohtaja, puhelinnumero, johon asian käsittelyä koskevat ilmoitukset kantelijalle pyydetään ensisijaisesti toimittamaan)

044 992 5410 (Pekka Pääkkönen, hallituksen jäsen)

Kantelussa on kysymys seuraavan viranomaisen menettelystä:

Maavoimien Esikunta (MAAVE), Karkialampi, PL 145, 50101 MIKKELI

A LAIN JA VELVOLLISUUKSIEN VASTAISET MENETTELYT

Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry (Yhdistys) pitää lain tai velvollisuuksien vastaisena MAAVE:n menettelyä

- 1) jättää vastaamatta Yhdistyksen sille 17.4.2009 (liite 1) ja 28.8.2009 (liite 2) sähköpostitse esittämiin kysymyksiin koskien Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen (Vuosanka), Kuhmo, raskaiden aseiden melua ja Vuosangan ympäristömeluselvitystä (Meluselvitys);
- 2) jättää esittämättä Yhdistyksen siltä edellä kohdassa 1) viitatuissa sähköposteissa pyytämää selostusta Meluselvityksen melumallinnuksen lähtöarvoista ja niiden määrittämisestä;
- 3) jättää antamatta Yhdistyksen siltä 15.12.2009 (liitteen 3 kappaleet 3-4) sähköpostitse pyytämiä asiakirjojen sisältötietoja ja muita tietoja; sekä
- 4) vaikeuttaa edellä kohdissa 1) - 3) esitetyillä tavoilla yhdistyksen osallistumista Kainuun 1. vaihemaakuntakaavan (Vaihekaava) valmisteluun ja selvitysten esittämistä vireillä olevaan Vaasan hallinto-oikeuden valitusasiaan Dnro 00891/08/5132.

Sisällys

A	LAIN JA VELVOLLISUUKSIEN VASTAISET MENETTELYT.....	1
	Lyhenteet.....	2
B	PERUSTELUT.....	3
	1 Säännökset.....	3
	1.1 Menettely 1).....	3
	1.2 Menettely 2).....	3
	1.3 Menettely 3).....	3
	1.4 Menettely 4).....	4
	2 Meluselvityksen tulosten luotettavuuden selvittäminen on välttämätöntä.....	4
	2.1 Meluselvityksen tulosten epävarmuudet on esitettävä.....	4
	2.2 Ratkaisuja ei saa tehdä epävarmuuksia selvittämättä.....	5
	3 Pyydettyjen vastausten ja tietojen merkityksellisyys.....	6
	3.1 Kuusi kysymystä (Menettely 1).....	6
	3.1.1 Kysymys 1.....	6
	3.1.2 Kysymys 2.....	6
	3.1.3 Kysymys 3.....	7
	3.1.4 Kysymys 4.....	7
	3.1.5 Kysymys 5.....	7
	3.1.6 Kysymys 6.....	8
	3.2 Melumallinnuksen lähtöarvoja koskeva selostus (Menettely 2).....	8
	3.3 Maavoimien toimintasuunnitelma 2010-2014 (Menettely 3).....	9
	3.3.1 Annettavat toimintasuunnitelman tiedot.....	9
	3.3.2 Tieto melun seurantamittauksista ja tehtävään osallistujista	10
	3.4 MAAVE:n menettelyiden 1) - 3) vahingollisuus (Menettely 4).....	10
C	KANTELUASIAN RATKAISUPYYNTÖ.....	12
	Liitteet.....	12

Lyhenteet

MAAVE	Maavoimien Esikunta
Yhdistys	Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry
Vuosanka	Vuosangan ampuma- ja harjoitusalue
Meluselvitys	Vuosangan ympäristömeluselvitys
Vaihekaava	Kainuun 1. vaihemaakuntakaava
HL	Hallintolaki
MRL	Maankäyttö- ja rakennuslaki
JulkL	Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta
YSL	Ympäristönsuojelulaki

B PERUSTELUT

1 Säännökset

Kantelunalaisilla menettelyillä 1) - 3) antamatta jätetyt tiedot liittyvät meneillään olevaan Vaihekaavan valmisteluun, jossa Yhdistys on osallinen. Ne liittyvät myös vireillä olevaan Vaasan hallinto-oikeuden valitusasiaan Dnro 00891/08/5132 koskien Kainuun ympäristökeskuksen 4.4.2008 antamaa päätöstä, jonka mukaan Vuosangan toimintaan kokonaisuutena ei tarvittaisi ympäristölupaa. Yhdistys on yksi valituskirjelmän allekirjoittajista.

MAAVE:n menettelyt on katsottava lain tai velvollisuuksien vastaisiksi seuraavasti:

1.1 Menettely 1)

Yhdistys esitti 17.4.2009 MAAVE:lle kuusi kirjallista kysymystä (liite 1). Kun MAAVE ei niihin vastannut, Yhdistys toisti kysymykset 28.8.2009 hieman muokattuina (liite 2). Taaskaan MAAVE ei niihin vastannut. Jokainen kysymyksistä on asiallinen, riittävästi yksilöity ja asianmukainen. Niihin annettavien vastausten voidaan odottaa olevan julkisia tietoja, jotka sisältyvät seuraaviin julkisiin viranomaisen asiakirjoihin: Meluselvitys¹, neljä muuta puolustusvoimien ympäristömeluselvitystä^{2,3,4,5}, puolustusvoimien sisäinen ohje⁶ ja Tampereen aluetyöterveyslaitoksen raportti⁷ tai niiden valmisteluaineistoihin, tai ovat muuten MAAVE:n helposti saatavissa. MAAVE:n menettely on tältä osin HL 8.1 §:n vastaista ja, mikäli tiedot ovat annettavissa asiakirjojen sisältötietoina, myös julkisuuslain (JulKL, 621/1999) 9.1 §:n vastaista.

1.2 Menettely 2)

Yhdistys pyysi kohdassa 1.1 viitatuissa lähettämässään sähköposteissa MAAVE:lta selostusta Meluselvityksen melumallinnuksen lähtöarvoista ja niiden määrittämisestä. Pyyntö on asiallinen, riittävästi yksilöity ja asianmukainen. Meluselvityksen mallinnus on ollut mahdollinen vain selvitettäväksi pyydettyjä lähtöarvoja käyttäen, joten lähtökohtaisesti näiden täytyy olla MAAVE:lla käsillä. Meluselvityksen työnvalvojana MAAVE:lla täytyy olla myös välitön tieto siitä, mistä lähteistä lähtöarvot ovat peräisin ja kuinka niihin on tultu. MAAVE:n menettely on tältäkin osin HL 8.1 §:n vastaista ja, mikäli tiedot ovat annettavissa asiakirjojen sisältötietoina, myös julkisuuslain (JulKL, 621/1999) 9.1 §:n vastaista.

1.3 Menettely 3)

Yhdistys esitti 15.12.2009 MAAVE:lle asiakirja- ja tietopyynnön (liite 3), joka perustuu seuraavasta Pohjois-Suomen Sotilasläänin Esikunnan 12.12.2009 Yhdistykselle sähköpostitse antamasta vastauksesta saatuun tietoon: *"Vuosangan yhteistyöryhmän kokouksessa 27.11.2009 ympäristöinsinööri totesi esityksessään, että ampuma- ja harjoitusalueiden*

1 Akukon Oy, Vuosangan ampuma-alue, Ympäristömeluselvitys, 20.3.2008

2 Akukon Oy, Pahkajärven ampuma-alue, Ympäristömeluselvitys, 10.2.2006

3 Akukon Oy, Hätilän ampuma-alue, Ympäristömeluselvitys, 30.1.2006

4 Akukon Oy, Taipalsaaren ampuma-alue, Ympäristömeluselvitys, 15.5.2007

5 Akukon Oy, Rovajärven ampuma-alue, Ympäristömeluselvitys, 31.5.2007

6 Puolustusvoimat, Raskaiden aseiden ja räjähteiden aiheuttaman ympäristömelun arviointi, Ohje, 2005

7 Pääkkönen Rauno, Tampereen aluetyöterveyslaitos, Raskaiden aseiden meluemissiomittaukset 1998 (raportti p99-26, Niinialon koeampuma-asema), Tampere 1999

ympäristövaikutusten hallintaan liittyen Vuosangassa tehdään ympäristömelun seurantamittauksia. Seurantamittaukset ovat Maavoimien toimintasuunnitelman mukaisia ja niitä toteutetaan Puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueilla vuodesta 2010 alkaen." Pohjois-Suomen Sotilasläänin Esikunta on esittänyt 30.12.2009 sähköpostitse antamassaan vastauksessaan Yhdistykselle: *"Maavoimien vuosien 2010-2014 toimintasuunnitelma on turvaluokkaa IV (viranomaiskäyttö) julkisuuslain 24.1 § 10k:n mukaisesti, joten tarkempia tietoja antaa MAAVE asiakirjan laatijana."* Asiakirjapyyntö on asiallinen, riittävästi yksilöity ja asianmukainen.

Maavoimien vuosien 2010-2014 toimintasuunnitelmaan sisältyvät ampumamelun mittaussuunnitelmat eivät ole JulKL 24.1 §:n kohdan 10 mukaisia salassapidettäviä tietoja. Yhdistys pitää todennäköisenä, että toimintasuunnitelmaan sisältyy merkittävästi muitakin julkisia, muun muassa Kainuun Prikaatia ja Vuosankaa koskevia tietoja. Maavoimien vuosien 2010-2014 toimintasuunnitelman julkiset tiedot olisi tullut antaa Pohjois-Suomen Sotilasläänin Esikunnan vastauksessa viitatuun turvaluokitukseen estämättä, jos se on mahdollista niin, ettei salassa pidettävä osa tule tietoon. MAAVE:n menettely on JulKL 9.1 §:n ja HL 8.1 §:n vastaista. Mahdollinen menettely sisällyttää erillisenäkin asianosaiselle tai osalliselle merkityksellinen julkinen viranomaisen tieto vain turvaluokitettuun asiakirjaan olisi katsottava hyvän tiedonhallintavan vastaiseksi (JulKL 18.1 §).

Pyyntö saada tieto melun seurantamittausten aiotuista toteuttajista ja valvojista on asiallinen, riittävästi yksilöity ja asianmukainen liitteen 3 kappaleesta 4 ilmenevillä perusteilla.

1.4 Menettely 4)

MAAVE on menettelyillään 1) - 3) estänyt tai vaikeuttanut Yhdistykselle kuuluvaa ympäristöperusoikeutta (perustuslaki 2 §, 20 §), osallistumisoikeutta (MRL 1 §, 62 §) ja muutoksenhakuoikeutta (YSL 97 §, 22.12.2009/1590) toteutumasta. MAAVE on menettelyillään vaikeuttanut oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja Yhdistyksen odotuksia täyttymästä (HL 6 §) sekä Yhdistyksen oikeusturvan toteutumista ja edistämistä (HL 1§). MAAVE:n menettelyt ovat Århusin yleissopimuksen ja hyvän hallintotavan vastaisia.

2 Meluselvityksen tulosten luotettavuuden selvittäminen on välttämätöntä

Yhdistys on pyrkinyt osallistumaan toimeliaasti Kainuun maakuntakaavoitukseen kevästä 2006 lähtien, jolloin ensimmäinen Kainuun kokonaismaakuntakaavaehdotus asetettiin nähtäville. Kokonaismaakuntakaavasta jätettiin lopulta Vaihekaavassa ratkaistavaksi puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueet Kainuussa -asiakokonaisuus. Vuosangan laajennus on yksi Vaihekaavan ratkaisuvaihtoehdoista. Yhdistys pyrkii vaikuttamaan osaltaan siihen, että Vaihekaava tulisi perustumaan riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin ja, että Yhdistyksen toimialueen asukkaiden edut ja oikeudet sekä ympäristöasiat tulisivat siinä täysimääräisesti huomioon otetuiksi.

2.1 Meluselvityksen tulosten epävarmuudet on esitettävä

Akukon Oy:n, Helsinki, tekemä ja MAAVE:n työnvalvoma Meluselvitys valmistui 20.3.2008. Siinä ei esitetä julkaistujen tulosten epävarmuutta. Yhdistyksen mielestä on selvää, että Vuosangan totuudenmukaisen melualueen määrittäminen edellyttää Meluselvityksen tulosten luotettavuuden tietämistä.

Ampumaratatyöryhmän mietinnön⁸ mukaan hyvässä meluselvityksessä on tulosten luotettavuuden arviointi. Lukuarvoina (dB) esitettyjen tulosten epävarmuuden esittämisen lukuarvoina (esimerkiksi \pm dB) tulisi olla Meluselvityksen kaltaisessa teknisessä selvityksessä itsestäänselvää. Varovaisuusperiaatteen soveltuminen asiaan korostaa tarvetta. Yhdistys esitti vaatimuksen tulosten luotettavuuden arvioimiseksi jo 14.5.2008 Ristijärvellä MAAVE:n ja Akukon Oy:n esitellessä Meluselvitystä puolustusvoimien koolle kutsuman niin sanotun Vuosangan yhteistyöryhmän kokouksessa. Yhdistys on tuonut arvion puuttumisen myöhemminkin esille lukuisia kertoja eri yhteyksissä asianmukaisille viranomaisille. Tulosten luotettavuuden arviointia ei ole Meluselvitykseen tämän kantelun tekopäivään mennessä lisätty eikä sitä ole Yhdistyksen tiedossa olevasti muutenkaan esitetty.

Meluselvityksen tulosten epävarmuuden vaikutus Vuosangan melualuearvioihin kuuluisi viranomaisten selvittää viran puolesta ja esittää viipymättä asianosaisille, yleisölle ja asianmukaisille poliittisille päättäjille. MAAVE:n olisi kuulunut hoitaa asia jo ennen Meluselvityksen julkistamista. Kaikkien Meluselvityksen ja sen perusteella tehtyjä selvityksiä (vrt. Sito Oy:n raportti⁹ ja melualuearviot, jäljempänä kohdat 3.3 - 3.4) käyttöönsä saaneiden ja ottaneiden viranomaisten velvollisuus olisi ollut huolehtia asian riittävästä selvittämisestä ensi töikseen. On kohtuutonta, että yläviexsiläiset joutuvat turvautumaan kyläyhdistykseensä asiassa. Ja on kohtuutonta, että Yhdistys joutuu selvyttä asiaan saadakseen ponnistelemaan muun muassa kantelunalaisia menettelyitä vastaan.

2.2 Ratkaisuja ei saa tehdä epävarmuuksia selvittämättä

Meluselvityksen tulosten epävarmuuksilla on huomattavaa oikeudellista ja suurta inhimillistä merkitystä. Ei ole hyväksyttävää, että muun muassa mahdolliset Vuosangan laajentamishankkeen läpivienti Vaihekaavassa, Vuosangan melualueen rajauksen määrittäminen siihen liittyvine rakentamisrajoituksineen ynnä muine vaikutuksineen ja ympäristölupamääräysten asettaminen voisivat perustua selvitykseen, jonka tulosten luotettavuutta ei ole arvioitu. Tässä yhteydessä todetaan, että tulosten luotettavuuden arviointi puuttuu myös alaviitteiden 2-5 (s. 3) tapauksissa.

Muun muassa jäljempänä kohdassa 3.1 esitetyt seikat ilmentävät Yhdistyksen mielestä, että Meluselvitys on tehty tai teetetty tarkoitushakuisesti useista olennaisista tiedossa olleista tosiseikoista piittaamatta ja toisia tosiseikkoja selvittämättä. Toimintamallia ei voi oikeuttaa se, että Meluselvityksen tekijä on alalla arvostettu yritys teettäjän ollessa nähtävästi valtakunnan arvostetuin instituutio, ei se, että ne molemmat ovat yhteistyössä tehneet useita vastaavia viranomaisten jo käyttöön ottamia ympäristömeluselvityksiä, eikä sekään, että lukuisat viranomaistahot ovat suuresti kiinnittäneet arvovaltaansa Meluselvitykseen ja Vaihekaavan asiakokonaisuuden läpirunnomiseen edetäkseen viimeistään vuonna 2004 asettamaansa tavoitteeseen, Vuosangan laajentamiseen, matkan varrella olennaisina esille nousseiden vaikeasti vastattavien kysymysten, selvitystarpeiden ja vastaanpuhuvien seikkojen estämättä. Toimintamallilla aikaansaadun Meluselvityksen tai sen perusteella laadittuja melualuearvioita ovat useat viranomaiset ottaneet jo käyttöönsä. Yhdistyksen näkemyksen mukaan ne ovat hyväksyneet Meluselvityksen tulokset riittävän luotettaviksi lähinnä sillä perusteella, että katsovat Meluselvityksen tekijätahojen nauttivan vastuulliseen asemaan perustuvaa erityistä luottamusta.

⁸ Ympäristöministeriö, *Puolustusvoimien ampumatoiminta maankäytön suunnittelussa ja ympäristölupamenettelyssä*, Suomen ympäristö -sarja, 38/2006, (s. 30, 42)

⁹ Sito Oy, *"Kainuun 1. vaihemaakuntakaava, Valmisteluvaiheen eri vaihtoehtojen vaikutusten arviointi"*, 2009 http://maakunta.kainuu.fi/general/Uploads_files/Aluiden kaytto/Vaihtoehtojen_vaiikutusten_arviointi.pdf

3 Pyydettyjen vastausten ja tietojen merkityksellisyys

Liitteissä 5-11 esitetään Yhdistyksen ja MAAVE:n välistä kirjeenvaihtoa ajalta tammi-maaliskuu 2009 koskien kantelunalaisia menettelyitä 1) ja 2). Yhdistys sai MAAVE:lta pyytämäänsä tietoja 16.2.2009 ja 23.3.2009 (liitteet 8 ja 11), edellisellä kerralla tosin vasta muistutuksen jälkeen. Osa MAAVE:n 23.3.2009 antamista tiedoista oli korjauksia sen aikaisemmin antamiin virheellisiin tietoihin.

Yhdistys lähetti 17.4.2009 MAAVE:lle seikkaperäisemmän selvityksensä (liite 12) ja sen saatteessa (liite 1) esitetyt kysymykset ja lähtöarvoja koskevan selostuspyyntönsä. MAAVE vastasi kirjoitukseen 8.5.2009 (liite 13), mutta jätti vastaamatta esitettyihin kysymyksiin ja antamatta pyydettyä lähtöarvoselostusta ja viittamattakin niihin. Yhdistys vaati uudelleen 26.8.2009 (liite 14) MAAVE:a antamaan pyydettyt tiedot. Maaven vastauksista 27.8.2009 ja 11.9.2009 (liitteet 15 ja 16) yhdessä ilmenee, että MAAVE viivytteli vastaamista. MAAVE vastasi vasta 16.10.2009 (liite 17) eikä taaskaan antanut vaadittuja tietoja. Sekä 8.5.2009 että 16.10.2009 vastauksessaan MAAVE pyrkii kääntämään huomion toisaalle esitetyistä kysymyksistä ja lähtöarvoselostuksesta. Tässä yhteydessä pitää Yhdistys tarpeellisenä tuoda esille, että Kainuun maakuntahallitus päätti¹⁰ 9.11.2009, ilmeisen kiireellisesti, että "vaihemaakuntakaavaluonnoksen laatiminen käynnistetään vaihtoehdon VE1 pohjalta eli nykyisen Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen laajentumisvaihtoehdolla".

3.1 Kuusi kysymystä (Menettely 1)

Yhdistys esitti 28.8.2009 MAAVE:lle kuusi kysymystä (liite 14). Alempana tarkastellaan MAAVE:n niihin antamatta jättämien vastausten merkityksellisyyttä kysymyksittäin.

3.1.1 Kysymys 1

Onko muun muassa Pahkajärven ja Niinisalon meluselvityksissä käytetty haupitsin 122 H melupäästö selvitetty puolustusvoimien ohjeen "Raskaiden aseiden ja räjähteiden aiheuttaman ympäristömelun arviointi, 2005" [alaviite 6, s. 3] liitteessä 3 edellytetyllä tavalla?

Haupitsi 122 H on raskas tykki. Se ei sisälly Meluselvitykseen, vaikka asetyyppiä on Vuosangassa ilmeisen paljon jo kauan käytetty ja edelleen käytetään (liite 18).

Yhdistys pitää vastauksen saamista kysymykseen 1 välttämättömänä. Se antaisi tarpeellista lisävalaisua Meluselvityksestä puuttuvan haupitsin 122 H meluominaisuuksista ja asetyypin melun vaikutuksista Vuosangan todelliseen melualueeseen ja se liittyy kysymykseen 2 annettavaan vastaukseen..

3.1.2 Kysymys 2

Millä perusteella kysymyksessä 1 mainittua raskasta asetyyppiä ei otettu huomioon Vuosangan meluselvityksessä, vaikka sitä alueella käytetään, ja mitä vaikutuksia sen poisjättämisestä aiheutui meluselvityksen tuloksiin, erityisesti desibeleinä Ylä-Vieksin alueella?

Meluselvitykseen on sen mukaan sisällytetty ne aseet, joita Vuosangassa käytettiin melumittauksia tehtäessä ja niiden lisäksi eräitä muita raskaita aseita. Yhdistyksen ja muiden Vaihekaavan vaikutusten kohteiksi joutuvien on ollut oikeutettua odottaa, että Meluselvityksessä olisivat mukana kaikki Vuosangassa käytettävät raskaat aseet. Vasta

¹⁰ http://kafi.tutka.net/mk_paatokset/kokous/2009642-4.HTM

silloin olisi edes mahdollista, että Meluselvitys kuvaisi todellista melutilannetta. Todennäköisesti lukuisat asianosaiset ja osalliset ovat asiassa virheellisessä käsityksessä edelleen.

Yhdistyksen tiedossa ei muun muassa ole kuinka paljon vuosittain, kuinka jakautuen kuukausittain ja vuorokaudenajoittain, missä sijaitsevista tuliaseista, mihin suuntiin sekä millä kranaateilla ja panoksilla haupitsilla 122 H Vuosangassa ammutaan. Haupitsin 122 H lisäksi Meluselvityksestä puuttuvat raskaista aseista ainakin panssarintorjuntaohjukset.

Puuttuvan meluvaikutuksen tietäminen desibeleinä on itsestäänselvästi perusteltu vaatimus.

3.1.3 Kysymys 3

Onko Vuosangan meluselvityksessä käytetty kanuunan 155 K melupäästö selvitetty edellä mainitussa liitteessä 3 edellytetyllä tavalla?

Vastauksen saaminen kysymykseen 3 on Yhdistykselle tarpeen, sillä kanuunalla 155 K ammutaan Vuosangassa paljon ja sen suhteellinen osuus tykkien kokonaislaukausmäärästä tulee todennäköisesti lisääntymään. Meluselvityksessä on aseena versiona 155 K 98. Lisäksi, sen melun suuntaavuus on "lainattu" Meluselvityksessä Yhdistyksen näkemyksen mukaan perusteettomasti olennaisesti toisentyypiselle aseelle, haupitsille 152 H (Meluselvityksessä versio 152 H 55). Tällä ammutaan Vuosangassa Meluselvityksen mukaan vielä enemmän kuin kanuunalla 155 K. Mainitut kaksi ovat ainoat Meluselvitykseen sisällytetyt tykkimallit.

3.1.4 Kysymys 4

Kaikenkaikkiaan, mitkä ovat ne Vuosangan meluselvitykseen sisältyvät ja lisäksi ne Vuosangassa käytettävät, mutta meluselvitykseen sisältymättömät (myös vielä mahdollisesti esille tulemattomat) raskaat aseet, joiden melupäästö on selvitetty edellä mainitussa liitteessä 3 edellytetyllä tavalla tai muutoin eheällä selvityksellä, minkä tuloksen luotettavuus olisi määritetty ja esitetty asianmukaisesti?

Kysymyksellä 4 laajennetaan kysymys 2 koskemaan koko raskaiden aseiden todellista ampumatoimintaa Vuosangassa. Vastauksen saaminen kysymykseen on itsestäänselvästi perusteltu vaatimus.

3.1.5 Kysymys 5

Mistä johtuvat Yhdistyksen 23.3.2009 MAAVELle lähettämään kyselyyn oheistetun muistion kuvista 8 ja 9 ilmenevät kanuunan 155 K merkittävät melun suuntaavuuserot Vuosangassa (Akukon Oy) ja Niinisalossa (Työterveyslaitos)?

Kysymyksellä 5 tarkennetaan kysymystä 3. Tältä osin viitataan liitteen 12 sivulla 3 esitettyihin kuviin 8 ja 9 ja selostukseen asiasta saman liitteen sivuilla 3-4. Meluselvityksessä esitetty kanuunan 155 K melun suuntaavuus poikkeaa olennaisesti Tampereen aluetyöterveyslaitoksen raportissa (alaviite 7, s. 3) esitetystä saman asemallin melun suuntaavuudesta. Mikäli Meluselvityksen mallinnuksessa olisi käytetty Tampereen aluetyöterveyslaitoksen saamia suuntaavuustuloksia, olisivat melun leviämiskäyrät jo yksin sen seurauksena Ylä-Vieksin kylän alueella tyystin toisenlaiset kuin Akukon Oy:n esittäminä nyt ovat.

3.1.6 Kysymys 6

Saattaako haupitsien 122 H ja 152 H (niiden eri versioiden) ja kanuunoiden 152 K ja 155 K suujarrujen käyttö vaihdella Vuosangan ammunnoissa tai niissä verrattuna Vuosangan meluselvityksen mittaus- tai mallinnustilanteisiin ja millaiset suujarrutiedot on aseista kirjattu Vuosangan meluselvityksen aineistoon?

Kysymystä tarkastellaan liitteessä 12. On tunnettu tosiasia, että suujarrun käyttö ylipäänsä ja sellaisen tyyppi vaikuttaa merkittävästi ampumamelun suuntaavuuteen. Vuosangassa käytetään haupitsien ja kanuunoiden eri versioita (liite 18), joilla kaikilla nähtävästi on erilaiset meluominaisuudet (ks. liite 12). Meluselvityksessä ei asiaan kiinnitetä lainkaan huomiota. Siihen sisällytetyistä kahdesta tykkityypistä on kummastakin mukana vain yksi, mahdollisesti juuri mittauksen aikaan ja juuri kyseisessä tilanteessa käytössä ollut versio, jossa oli siinä käytettävän tai sillä kerralla käytetyn tyyppinen suujarru, tai suujarrua ei ollenkaan ollut.

Kainuun Prikaatin Tykistörykmentin komentaja everstiluutnantti Janne Oksanen esitti Vuosangassa 23.10.2009 Vaasan hallinto-oikeuden toimittamassa katselmuksessa suorasuuntausammunnan seurantapaikalla tähän asiaan viitaten, ettei tykeillä voitaisi ampua ilman suujarruja. Mikäli niin ehdottomasti aina olisi, on MAAVE:n menettely jättää vastaamatta kysymykseen 6 Yhdistyksen mielestä sitäkin kummallisempaa. Tosin liitteen 12 viitteen ¹¹ sivuilta 4-17 ja 4-18 ilmenee, että ainakin USA:ssa on suujarrujen vaikutusta melun suuntaavuuteen selvitettyä voitu ampua kaliiperiltaan 155 mm olevalla haupitsilla ilman suujarrua, eikä menettelyyn mahdollisesti liittyviä ongelmia ole katsottu mainitsemisen arvoisiksi.

Yhdistys pitää tarpeellisena tietää suujarrujen käytön ja käytettyjen suujarrujen melun suuntaavuusominaisuudet nimenomaan niissä päästö- ja suuntaavuusmittauksissa, joiden tuloksia on käytetty Meluselvityksen mallinnuksessa. Yhdistys pitää mahdollisena, että niissä on ammuttu ilman suujarruja, koska Meluselvityksen melutasokartoista ilmenevä melun suuntaavuus Yhdistyksen käsityksen mukaan siihen viittaisi.

Kysymyksen toinen puoli koskee Meluselvityksen aineistoon kirjattuja suujarrutietoja. Vastauksen saaminen siihen on tärkeää muun muassa vaikutusseurannan ja mahdollisesti jatkossa toiminnan asianmukaisen valvonnankin mahdollistamiseksi.

3.2 Melumallinnuksen lähtöarvoja koskeva selostus (Menettely 2)

Yhdistys esitti 28.8.2009 MAAVE:lle pyynnön antaa melumallinnuksen lähtöarvoja koskevan selostuksen (liite 14, sen kappale 9).

Meluselvityksessä esitetyt melutasovyöhykkeet perustuvat tietokonemallinnukseen. Tiedetään, että itse mallin käyttö aiheuttaa tuloksiin epävarmuutta. On kuitenkin ilmeistä, että Meluselvityksen tulosten kokonaisepävarmuudesta valtaosa aiheutuu malliin syötettyjen lähtöarvojen virheellisyyksistä ja epävarmuuksista sekä olennaisten lähtöarvojen puuttumisesta tyystin (vrt. esimerkiksi kysymys 2 edellä). Malliin syötettyjen lähtöarvojen esittäminen selkeissä yhdenmukaisissa taulukoissa (vrt. liite 12, kuva 7, s. 2) ja lähteet esille tuoden olisi ollut Meluselvityksen tekijälle vähätöinen ja hyvin kohtuullisesti sivutilaa vaativa tehtävä toteuttaa.

¹¹ <http://usachppm.apgea.army.mil/dehe/morenoise/DoDOperationalNoiseManualFinalREV.pdf>

Meluselvityksessä on esitetty melupäästöjä vain kahdelle asetyypille niistä nähtävästi kahdeksasta, jotka on siihen sisällytetty. Nekin on saatu mittauksin, jotka on suoritettu olennaisesti vastoin Puolustusvoimien arviointiohjeen (alaviite 6, s. 3) liitteessä 3 noudatettavaksi edellytettyä menetelmää. Meluselvityksestä ei riittävän selvästi ilmene, että kyseisten kahdenkaan asetyypin esitetyjä päästöarvoja olisi mallinnuksessa käytetty lähtöarvoina.

Osan käytetyistä lähtöarvoista saattaisi Meluselvityksen lukija löytää muun muassa siinä viitteinä mainituista muista Akukon Oy:n tekemistä ympäristömeluselvityksistä (alaviitteet 2-5, s. 3), mutta lukija ei kykenisi niitä viittaustietojen puuttuessa tarpeellisella tavalla yhdistämään Meluselvitykseen. Merkittävälle osalle käytetyistä lähtöarvoista ei lukijalle näyttäisi olevan mitenkään mahdollista löytää edes lähde-ehdokasta Meluselvityksen ja sen viitetietojen avulla. Näin on Yhdistykselle käynyt muun muassa sen yrittäessä selvittää Meluselvityksessä haupitsille 152 H käytettyjen päästöarvojen lähde. Kyse on aseesta, jonka melun vaikutus Meluselvityksessä esitettyihin tuloksiin on Yhdistyksen käsityksen mukaan kaikkein merkittävin.

Siinäkin tapauksessa, että kaikki asianmukaiset lähtöarvot kuitenkin olisivat jollain tavalla Meluselvityksestä tai sen perusteella todennettavissa, tulee lähtöarvoselostus antaa Meluselvityksen seuraamisen tulisi olla ainakin tavanomaisen teknisen tai muun sopivan koulutuksen omaavalle lukijalle mahdollista ilman kohtuuttomia ponnistuksia.

3.3 Maavoimien toimintasuunnitelma 2010-2014 (Menettely 3)

3.3.1 Annettavat toimintasuunnitelman tiedot

Yhdistys pyysi 15.12.2009 sisältötiedon "MAAVE:n toimintasuunnitelmasta", joka osoittautuu mahdollisesti huomattavan laajaksi asiakirjaksi. Se on nyt tarkasti yksilöity. Yhdistys tarkoitti alunperin pyynnössään erityisesti toimintasuunnitelmaan sisältyviä raskaiden aseiden melun seurantamittaustietoja, joita niitäkään MAAVE ei ole antanut.

Yhdistys on pyytänyt puolustusvoimilta useissa yhteyksissä tietoa Vuosangan toimintaa koskevista keskipitkän ja pidemmän tähtäyksen suunnitelmista. Kaikki saadut tiedot ovat koskeneet kulloinkin enintään 1-2 vuoden päähän ajoittuvia asioita. Pyyntöihin on vastattu jopa esittämällä, että kahta vuotta pidemmälle yltävien suunnitelmien esittely olisi "spekulaatiota". Sellainen väite olisi ainakin nyt esitettynä ilmeisen kestämaton¹².

Yhdistyksen pyyntö koskee nyt kaikkia maavoimien 5-vuotiseen toimintasuunnitelmaan sisällytettyjä julkisia tietoja, joita Yhdistys arvioi tehtävissään tarvitsevansa. Tässä yhteydessä rajataan kyseinen asiakirjapyyntö koskemaan kyseisiä melun seurantamittaustietoja kokonaisuudessaan sekä maavoimien vuosien 2010-2014 toimintasuunnitelmaan sisältyviä julkisia Kainuun Prikaatia ja Vuosankaa koskevia tietoja ja lisäksi toimintasuunnitelman sisällysluekkeloa. Mikäli pyydettyjä tietoja ei asiakirjan sisältötietoina voitaisi antaa, ne tulee antaa asiallisesti yhtäpitävinä muulla tavalla.

Vuosanka on enimmäkseen erämaata, jossa kulkeminen harjoitusten väliajoilla on siviileille sallittua. Alueella ei tiettävästi ole yhtään pysyvästi vartioitua kohdetta. Vuosangan alueen ja

¹² Satakunnan maakuntakaavan mukaan siinä esitettyjen Pohjankankaan ja Säskylänharjun ampuma- ja harjoitusalueiden melualueiden "laajuus perustuu nykytoimintaan ja tämänhetkiseen arvioon 10 vuotta eteenpäin". (ks. Satakunnan maakuntakaava, Kaavaselostus, Osa A, 2009, s. 59)

toimintojen "kehittämisen" tulee lähtökohtaisesti olla julkista tietoa ja vain salattavaksi määrätty saa olla salaista. Vuosangan osalta maavoimien toimintasuunnitelmaan 2010-2014 sisältyy ampumamelun mittaussuunnitelmia. Todennäköisesti siihen sisältyy myös ampumaja muiden toimintojen tietoja. Siihen saattaa sisältyä alueidenkäyttöä koskevia tietoja, esimerkiksi Vuosangan mahdollisia laajentamissuunnitelmia, ja tietoja Vuosangan "kehittämis" kustannuksista. Muun muassa niistä kaikista tulee Yhdistykselle asiakirjan sisältötieto antaa.

3.3.2 Tieto melun seurantamittauksista ja tehtävään osallistujista

Tiedot Vuosangassa tehtäviksi suunnitelluista ympäristömelun seurantamittauksista sekä etenkin syyt niihin ryhtymiseen saattavat olla Meluselvityksen tulosten luotettavuuden arvioinnin kannalta merkityksellisiä. Seurantamittauksiin ryhtyminen vain noin kaksi vuotta Meluselvityksen valmistumisen jälkeen vaikuttaa Yhdistyksestä erikoiselta (valtion varojen käytöltä¹³) muun muassa seuraavista syistä:

- 1) Meluselvitys on tuore ja on jo käsillä (yhden tekijänsä mukaan huolella ja hyvin tehtynä).
- 2) Meluselvityksen perusteella on Kainuun ympäristökeskus suorittanut ympäristöluvan tarveharkinnan Vuosangan toiminnalle kokonaisuutena (pitäen nähtävästi asiakirjaa luotettavana).
- 3) Kainuun maakunta -kuntayhtymä on saanut Meluselvityksen käyttöönsä Vaihekaavan valmisteluun (siihen nähtävästi tyytyväinen ollen).
- 4) Puolustusvoimien Kuhmon kaupungille antamat lausunnot koskien rakennuslupien myöntämisedellytyksiä Vuosangan ympäristöön perustuvat Meluselvitykseen (mikä edellyttäne, että puolustusvoimat itse siihen luottaa).
- 5) Sito Oy:n raportissa (alaviite 9, s. 5) on esitetty Meluselvitykseen ja "asiantuntija-arviioon" perustuva Vuosangan melualuearvio. Raportista ilmenee, että Sito Oy:n mielestä¹⁴ Meluselvitys on huolella ja hyvin tehty. (Asiantuntija-arviolla Sito Oy selvästi tarkoittaa jäljempänä kohdassa 3.4 viitattua Vuosangan laajennuksen melualuearvio 29052009 -asiakirjaa siihen kuitenkin jostain syystä viittaamatta.)
- 6) Keskeisesti Sito Oy:n raportin perusteella päätti Kainuun maakuntahallitus 9.11.2009, että vaihemaakuntakaavaluonnoksen laatiminen käynnistetään Vuosangan ampumaja harjoitusalueen laajentumisvaihtoehdolla. On katsottavissa, että sekä Kainuun maakunta -kuntayhtymä että Kainuun maakuntahallitus pitävät Meluselvitystä luotettavana.

Perusteluita saada tieto melun seurantamittausten aiotuista toteuttajista ja valvojista ilmenee liitteen 3 kappaleesta 4.

3.4 MAAVE:n menettelyiden 1) - 3) vahingollisuus (Menettely 4)

Yhdistys katsoo, että MAAVE on menettelyillään 1) - 3) tarkoituksellisesti vaikeuttanut Yhdistyksen pyrkimystä saada tarpeellisia lisätietoja Meluselvityksen tulosten luotettavuudesta. Vaikeuttaminen on tapahtunut muun muassa jättämällä tietoja antamatta ja viivyttämällä tietojen antamista. MAAVE on myös antanut virheellisiä tietoja Yhdistyksen

¹³ Puolustusvoimien koolle kutsuman niin sanotun Vuosangan yhteistyöryhmän kokouksessa 27.11.2009 Ristijärvellä esitti kapteeni Tarmo Kyllönen, Pohjois-Suomen Sotilasläänin Esikunta, että Vuosangan kehittämiseen ei ole käytettävissä ollenkaan varoja vuodelle 2010 [vaikka määrärahojen piti nousta vuodesta 2009].

¹⁴ Sito Oy:n melukonsultti osallistui Sito Oy:n mukaan aikaisemmin Meluselvityksen tekemiseen.

mielestä mitä ilmeisimmin tietoisesti (vrt. rakettimelun suuntaavuudesta liitteissä 8, 9 ja 11 esitetty).

Pyydettyjen tietojen saaminen viipymättä olisi ollut Yhdistykselle Vaihekaavan osallisena erittäin tarpeellista muun muassa muistutusten ja mielipiteiden esittämiseksi seuraavista Vuosangan melualue-arvioista ja niissä esitettyjen Vuosangan melualue-rajauksien luotettavuudesta:

- Meluselvitys
- MAAVE:n laatima 14.5.2008 päivätty "*Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen ampumatoiminnan melualue*" -luonnos, joka perustuu Meluselvitykseen
- MAAVE:n laatima 5/2009 päivätty "*Vuosangan laajennuksen melualuearvio 29052009*", joka perustuu Meluselvitykseen ja MAAVE:n arvioon suunnitellun Vuosangan laajennuksen vaikutuksesta meluun. Yhdistys sai tiedon melualuearvion olemassaolosta vasta 8.12.2009 ja silloinkin sattumalta Kuhmon kaupungilta muun asian selvittelyn yhteydessä.
- Sito Oy:n raportissa (alaviite 9, s. 5) esitetty melualue-arvio, joka perustuu Meluselvitykseen ja edellisessä kohdassa viitattuun melualuearvioon.

Yhdistys kokee, että pyydettyjen tietojen saaminen viipymättä olisi ollut sille erittäin tarpeellista myös Vaasan hallinto-oikeuden valitusasian (Dnro 00891/08/513) kannalta. Yhdistys on esittänyt siinä 6.11.2009 loppulausuntonsa saamatta mahdollisuutta ottaa MAAVE:lta pyytämäänsä tietoja huomioon. Yhdistyksen mielestä se olisi ollut sitäkin tarpeellisempaa, kun MAAVE liitteen 3 viidennessä kappaleessa esitetysti pidättäytyi Yhdistyksen käsityksen mukaan asianmukaisten sillä käsillä olleiden tietojen esittämisestä Vaasan hallinto-oikeuden Vuosangassa 23.10.2009 toimittamassa katselmuksessa ja, kun MAAVE ei ole tuonut tietoja esille myöskään 6.11.2009 hallinto-oikeudelle antamassaan loppulausunnossa MF37538.

Luonnollisesti olisi Yhdistyksen pyytämien tietojen antaminen ollut tarpeen myös asianmukaisille viranomaisille ja Sito Oy:lle, jotta niillä ylipäänsä olisi voinut olla mahdollisuus Meluselvityksen tulosten luotettavuutta tahoillaan tarpeellisella tavalla arvioida.

Pyydetty tiedot ovat Yhdistyksen mielestä sille edelleen mitä tarpeellisimmat, jotta sillä olisi mahdollisuus esittää muistuksiaan ja lausua mielipiteitään Vaihekaavan valmistelussa esitetystä ja mahdollisesti vielä esille tulevasta Vuosangan melualue-rajauksista mahdollisimman hyvän tiedon varassa sekä varautua edellä mainitussa Vaasan hallinto-oikeuden valitusasiassa ratkaisun jälkeen vastaan tuleviin tilanteisiin.

C KANTELUASIAN RATKAISUPYYNTÖ

Yhdistys pyytää, että oikeusasiamies velvoittaisi MAAVE:n viipymättä vastaamaan Yhdistyksen sille esittämiin kysymyksiin (kohta A.1), antamaan pyydetyn selostuksen Meluselvityksen mallinnuksen lähtöarvoista ja niiden määrittämisestä (kohta A.2) sekä antamaan maavoimien toimintasuunnitelmaan 2010-2014 sisältyvät pyydetty julkiset tiedot ja pyydetyn tiedon melun seurantamittausten tekijöistä ja valvojista (kohta A.3).

Lisäksi Yhdistys pyytää oikeusasiamiestä tutkimaan MAAVE:n menettelyn liittyen Vaihekaavan valmisteluun ja kyseiseen valitusasiaan siltä osin, kuin ei katso selvittämisen kuuluvan valitusasian piiriin (kohta A.4).

5.2.2010 Ylä-Vieksillä

Kunnioittaen,

Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry

Eeva Kyllönen, puheenjohtaja

Timo Niskanen, varapuheenjohtaja

Pekka Pääkkönen, hallituksen jäsen

Liitteet

Liite1_Yhdistyksen sähköposti MAAVE:lle 17.4.2009; 6 kysymystä, selvityspyynnö

Liite2_Yhdistyksen sähköposti MAAVE:lle 26.8.2009; muistutus tietojen antamiseksi

Liite3_Yhdistyksen sähköposti PSSLE:lle 15.12.2009; asiakirja- ja tietopyyntö

Liite4_PSSLE:n sähköposti Yhdistykselle 30.12.2009; vastaus 15.12.2009 pyyntöön

Liite5_Yhdistyksen sähköposti MAAVE:lle 27.1.2009; kysely raketinheitinmelusta

Liite6_Yhdistyksen sähköposti MAAVE:lle 17.2.2009; muistutus vastaamiseksi

Liite7_MAAVE:n sähköposti Yhdistykselle 17.2.2009; vastaussaate

Liite8_liitteen 7 liite 16.2.2009; MAAVE:n kirje MF5799 Yhdistykselle, raketinheitinmelusta

Liite9_Yhdistyksen sähköposti MAAVE:lle 2.3.2009; raketinheitinmelusta

Liite10_MAAVE:n sähköposti Yhdistykselle 5.3.2009; ilmoitus vastaamisajasta

Liite11_MAAVE:n kirje MF10574 Yhdistykselle 23.3.2009; raketinheitinmelusta

Liite12_liitteen 1 liite 15.4.2009; muistio tykki- ja raketinheitinmelusta

Liite13_MAAVE:n kirje MF16102 Yhdistykselle 8.5.2009; vastaus

Liite14_Yhdistyksen sähköposti MAAVE:lle 26.8.2009; muistutus vastaamiseksi

Liite15_MAAVE:n sähköposti Yhdistykselle 27.8.2009; vastaanottokuittaus

Liite16_MAAVE:n sähköposti Yhdistykselle 11.9.2009; ilmoitus vastauksen viivästymisestä

Liite17_MAAVE:n kirje MF33692 Yhdistykselle 16.10.2009; vastaus

Liite18_Kainuun Prikaatin sähköposti Yhdistykselle 3.3.2009; vastaus